

Research article

The impact of Coronavirus-disease 2019 on dental services at Kranuan Crown Prince Hospital, Khon Kaen Province

Junnarin Wittayawannakul

Dentist, Senior professional level, Sirindhorn College of Public Health, Khon Kaen

Sasikan Sinlapun

Public health technical officer (dental public health), Banphai Sub-district Health Promoting Hospital, Khon Kaen

Kanjana Srinaprom

Public health technical officer (dental public health), Dongkaenyai Sub-district Health Promoting Hospital, Yasothorn

Taravas Chaisiri

Dentist, Professional level, Kranuan Crown Prince Hospital, Khon Kaen

Abstract

The objectives of this descriptive research were to study the impact of the Coronavirus-disease 2019 situation on dental service and to study factors related to the impact of Coronavirus-disease 2019 situation on dental services at Kranuan crown prince hospital, Khon Kaen Province and sub-district Health Promoting Hospital. The sample consisted of 17 dental care providers and 151 dental care recipients. Data were collected between 1 July and 24 August 2020 by using the questionnaire regarding demographic data, knowledge about Coronavirus-disease 2019, impacts and responses in relation to dental service. Data were analyzed using descriptive statistics and Pearson Correlation coefficient.

The results showed that most dental care providers were female (52.9%) and aged 31-40 years (41.2%). The majority of dental care recipients were female (66.2%) and aged 41-50 years (23.2%). Eighty-eight percent of dental care providers had a high level of knowledge. About 56.3% of dental care recipients had a moderate level of knowledge. Dental care providers were affected at the high level accounted for 70.6% whereas dental care recipients were affected at the moderate level accounted for 62.2%. Approximately 76.5% of dental care providers had impact response at high level and 51.0% of dental care recipients had impact response at high level. The relationship between the age of dental care recipients was significantly negatively associated with the impact of the Coronavirus-disease 2019 ($r = -0.22$, $p\text{-value} = 0.005$).

Corresponding author

Junnarin Wittayawannakul

E-mail : Junnarin@scphkk.ac.th

Received date : 29 June 2021

Revised date : 3 November 2021

Accepted date : 29 November 2021

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

The impact response of dental care recipients was significantly negatively associated with the impact of the Coronavirus-disease 2019 ($r = -0.31$, $p\text{-value} < 0.001$). Suggestions from this research are that dental care recipients should be educated and be created understanding of receiving dental treatment during Coronavirus-disease 2019 situation. Personal protective equipment should be provided adequately for dental service providers to ensure the safety of infections protection.

Keyword: Coronavirus-disease 2019, dental services

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

บทความวิจัย (Research article)

ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการบริการทันตกรรมโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น

จุฬนารินทร์ วิทยวรรณกุล

ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

ศศิกันต์ ศิลพันธุ์

นักวิชาการสาธารณสุข
(ทันตสาธารณสุข) โรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไผ่
อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

กาญจนา ศรีระพรม

นักวิชาการสาธารณสุข
(ทันตสาธารณสุข) โรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลดงแคน
ใหญ่ อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครราชสีมา

ธาราวรรษ ไชยศิริ

ทันตแพทย์ชำนาญการ
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
กระนวน อำเภอกะนวน
จังหวัดขอนแก่น

ผู้รับผิดชอบบทความ

จุฬนารินทร์ วิทยวรรณกุล

อีเมลล์ : Junnarin@scphkk.ac.th

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 29 มิถุนายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 3 พฤศจิกายน 2564

วันตอบรับบทความ : 29 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการบริการทันตกรรม และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการบริการทันตกรรม โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่าย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้บริการทันตกรรมจำนวน 17 คน ผู้รับบริการทันตกรรม จำนวน 151 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 24 สิงหาคม พ.ศ.2563 โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ความรู้ ผลกระทบ และการรับมือต่อผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation coefficient)

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้บริการทันตกรรมเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.9 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 41.2 ผู้รับบริการทันตกรรมเป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.2 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 23.2 ผู้ให้บริการทันตกรรม มีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 88.2 ผู้รับบริการทันตกรรมมีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 56.3 ด้านผลกระทบ ผู้ให้บริการทันตกรรมได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด ร้อยละ 70.6 ส่วนผู้รับบริการทันตกรรม ได้รับผลกระทบระดับปานกลาง ร้อยละ 62.2 ในส่วนของการรับมือ ผู้ให้บริการทันตกรรมรับมืออยู่ในระดับดี ร้อยละ 76.5 ส่วนผู้รับบริการทันตกรรม รับมือระดับดี ร้อยละ 51.0 ในด้านความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า อายุของผู้รับบริการทันตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.22$, $p\text{-value} = 0.005$)

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

และการรับมือของผู้รับบริการทันตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.31$, $p\text{-value} < 0.001$) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในการเข้ารับบริการทันตกรรมในสถานการณ์ดังกล่าว แก่ผู้รับบริการทันตกรรม ในส่วนของผู้ให้บริการทันตกรรมซึ่งได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด ควรมีอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองที่เพียงพอ เพื่อความปลอดภัยจากการติดเชื้อรวมถึง โรคติดเชื้ออื่นๆ

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, บริการทันตกรรม

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ระบาดไปทั่วโลกเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระดับนานาชาติ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และเป็นการระบาดครั้งใหญ่ วันที่ 11 มีนาคม 2563¹ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแพร่เชื้อจากคนไปสู่คน ผ่านทางละอองฝอย จากการไอและจามเป็นหลัก อาการแสดงของโรคมีตั้งแต่เป็นไข้หวัดเล็กน้อยหรือมีอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ เช่น มีไข้สูง เจ็บคอ ไอ มีน้ำมูก ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย ไปจนถึงปอดอักเสบอย่างรุนแรง บางรายอาจมีอาการเหมือนติดเชื้อในกระแสเลือด หรือการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายล้มเหลวบางรายอาจถึงแก่ชีวิตได้² จากรายงาน ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2563 พบผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก จำนวน 24,083,486 ราย อาการรุนแรง 61,789 ราย เสียชีวิต 823,917 ราย ในประเทศไทย พบผู้ป่วยยืนยัน จำนวน 3,403 ราย รักษาหายและแพทย์ให้กลับบ้าน 3,237 ราย ผู้ป่วยยืนยันที่เสียชีวิต 58 ราย ในส่วนจังหวัดขอนแก่นพบผู้ติดเชื้อ 6 ราย ไม่พบผู้เสียชีวิต³

สถานการณ์ดังกล่าวได้สร้างความตื่นตัวให้กับประชาชน ที่ต้องตระหนักและเรียนรู้รูปแบบของโรคอุบัติใหม่นี้อย่างรวดเร็วที่สุด องค์การอนามัยโลกแนะนำแนวทางการปฏิบัติตัว โดยแนะนำให้ล้างมือด้วยสบู่หรือใช้เจลล้างมือที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ 70-80 % รักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูกและปาก ปิดปากและจมูกทุกครั้งเมื่อไอหรือจามด้วยกระดาษทิชชูหรือข้อศอกเพื่อลดการแพร่กระจายของไวรัส⁴ ในด้านทันตกรรม เนื่องจากกระบวนการรักษาก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายทันตแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยฯ เสนอแนวทางการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อทางทันตกรรม ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดระบบนัดหมายผู้ป่วยล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ เวลาและสถานที่ หลีกเลี่ยงการให้ผู้ป่วยมานั่งรอเข้ารับบริการเพื่อให้สถานที่ไม่หนาแน่นและมีระยะห่างที่มากพออย่างน้อย 1-2 เมตร ผู้ป่วยต้องผ่านการคัดกรองความเสี่ยง อุณหภูมิต้องไม่สูงกว่า 37.5 องศาเซลเซียส ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ 70-80% และสวมหน้ากากหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในคลินิกและยังมีมาตรการเสริมอื่นๆ เพื่อลดจำนวนเชื้อและปริมาณละอองในการรักษาทางทันตกรรม ได้แก่ บ้วนปากด้วยน้ำยาบ้วนปาก 0.2% povidone iodine 1 นาทีก่อนการรักษาทุกครั้ง ในการกรอฟันหรือการรักษาที่ทำให้เกิดละอองควรรู้ใช้เครื่องดูดแรงดันสูงใกล้กับจุดกำเนิดละอองจะช่วยลดการฟุ้งกระจายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น สำหรับการรักษาทางทันตกรรมจะให้บริการเฉพาะกรณีฉุกเฉินเท่านั้น เช่น ภาวะเลือดออกที่ควบคุมไม่ได้ การได้รับอุบัติเหตุ กระแทกบริเวณใบหน้าเสี่ยงต่อการขาดขวางการหายใจ เป็นต้น หลีกเลี่ยงการรักษากรณีอื่นๆ เช่น ปวดฟันจากการอักเสบของเนื้อเยื่อในโพรงประสาทฟันรอบปลายรากฟัน ปวดฟันคุด และเลื่อนการรักษาทางทันตกรรมที่ไม่เร่งด่วนออกไปก่อน เช่น ตรวจฟันและวางแผนการรักษาผู้ป่วยใหม่ ขูดหินปูน อุดฟัน ทั้งนี้หากมีความจำเป็นต้องให้การรักษามากกว่ากรณีใด จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในแง่ของการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคอย่างสูงสุด⁵ ซึ่งโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่ายได้มีการดำเนินการตามมาตรการที่ทันตแพทย์สมาคมได้กำหนดเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุดังกล่าว การให้บริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีข้อจำกัดจึงส่งผลต่อการดูแลสุขภาพของประชาชน และก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการบริการทันตกรรม เพราะกระบวนการรักษาก่อให้เกิดละอองฝอยฟุ้งกระจายที่เป็นอันตรายทั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้สนใจศึกษาถึงผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรมโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่าย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่าย

วัสดุและวิธีการ

1. รูปแบบวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้ให้บริการทันตกรรมและผู้รับบริการทันตกรรมในโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวนจังหวัดขอนแก่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่าย โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการทันตกรรมจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 17 คน และกลุ่มตัวอย่างของผู้รับบริการทางทันตกรรมใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 151 คน ดำเนินการศึกษาระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 24 สิงหาคม พ.ศ.2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม มี 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ (จำนวน 7 ข้อ)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (จำนวน 20 ข้อ ข้อคำถามแบบ ถูก-ผิด)

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม (จำนวน 20 ข้อ ข้อคำถามแบบ rating scale)

ส่วนที่ 4 ผลกระทบอื่นๆที่ได้รับจากบริการทันตกรรม (ข้อคำถามปลายเปิด)

ส่วนที่ 5 การรับมือต่อผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามแบบ rating scale)

2. แบบสำรวจ แนวทางทางในการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อทางทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างมาทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งใช้ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อความกับตัววัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มีค่าเท่ากับ 0.67-1

แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.7 ค่าความยากง่าย (Difficulty) มีค่าเท่ากับ 0.3-0.9 อำนาจจำแนก (Discrimination) มีค่าเท่ากับ 0.2

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

แบบสอบถามผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 ต่อบริการทันตกรรม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.9 และแบบสอบถามการรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.731

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1.การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา(Descriptive statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ความรู้ผลกระทบและการรับมือต่อผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

2.การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 ต่อบริการทันตกรรมโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและหากละเมิดจะใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยเรื่องนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น วันที่11 กันยายน พ.ศ. 2563 เลขที่ HE6310037

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้ให้บริการทันตกรรม เป็นเพศหญิง 9 คน (ร้อยละ52.9) อายุ 31-40 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 41.2)

1.2 ผู้รับบริการทันตกรรม เป็นเพศหญิง 100 คน (ร้อยละ 66.2) อายุ 41-50 ปี จำนวน 35 คน (ร้อยละ 23.2)

2. ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019

2.1 ผู้ให้บริการทันตกรรม มีความรู้ในระดับสูง จำนวน 15 คน (ร้อยละ 88.2) ระดับปานกลาง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 11.8)

2.2 ผู้รับบริการทันตกรรม มีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 85 คน (ร้อยละ 56.3) ระดับสูง จำนวน 34 คน (ร้อยละ 22.5) และระดับต่ำ จำนวน 32 คน (ร้อยละ 21.2)

3. ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 ต่อบริการทันตกรรม

3.1 ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 ต่อบริการทันตกรรม

3.1.1 ผู้ให้บริการทันตกรรม ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด จำนวน 12 คน (ร้อยละ 70.6) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน 5 คน (ร้อยละ 29.4)

3.1.2 ผู้รับบริการทันตกรรม ได้รับผลกระทบ ระดับปานกลาง จำนวน 94 คน (ร้อยละ 62.2) ระดับน้อยที่สุด จำนวน 41 คน (ร้อยละ27.2) และระดับมากที่สุด จำนวน 16 คน (ร้อยละ10.6)

3.2 ผลกระทบอื่นๆที่ได้รับจากการบริการทันตกรรม

3.2.1 ผู้ให้บริการทันตกรรม ได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนอุปกรณ์ในการให้การรักษ และขั้นตอนในการทำงานเพิ่มขึ้น จำนวน 3 คน (ร้อยละ 17.6) รองลงมา มีความกังวลว่าจะติดเชื้อไวรัสโควิด 2019 และเป็นพาหะสู่ครอบครัว การปฏิบัติงานที่เข้มงวด ขาดรายได้ ชุมชนมีการแบ่งแยก จำนวน 2 คน (ร้อยละ 11.7)

3.2.2 ผู้รับบริการทันตกรรม ได้รับผลกระทบจากความล่าช้าในการรับบริการ เพราะต้องถูกเลื่อนนัด ออกไปตามสถานการณ์ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 21.6) รองลงมา เสี่ยงสัมผัสเชื้อ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 18.9) และ ระยะเวลาในการรอรับบริการนานกว่าปกติจำนวน 6 คน (ร้อยละ16.2) การใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

สร้างความอึดอัด ผู้รับบริการจำนวน 5 คน (ร้อยละ 13.5) ไม่กล้ามาทำฟันเพราะกลัวว่าจะติดเชื้อ และไปแพร่เชื้อให้คนในครอบครัว เสียโอกาสในการรักษา จำนวน 2 คน (ร้อยละ 5.4)

3.3 การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3.3.1 ผู้ให้บริการทันตกรรม การรับมืออยู่ในระดับดี จำนวน 13 คน (ร้อยละ 76.5) รองลงมา การรับมืออยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คน (ร้อยละ 23.5)

3.3.2 ผู้ให้บริการทันตกรรม การรับมืออยู่ในระดับดี จำนวน 77 คน (ร้อยละ 51.0) รองลงมา การรับมืออยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 47.7) การรับมืออยู่ในระดับไม่ดี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.3)

3.4 รูปแบบการจัดบริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กำหนดบริเวณให้ผู้ป่วยนั่งรอก่อนเข้ารับการรักษาและมีระยะห่างอย่างน้อย 1-2 เมตร คัดกรองผู้ป่วยและล้างมือก่อนและหลังสัมผัสผู้ป่วย สวมถุงมือคลุมปลายแขนเสื้อ ใส่มาสก์ สวมใส่เฟซชีลด์ที่มีขอบปิดมิดชิด ใช้ผ้ายาบ้วนปากก่อนเริ่มการรักษา การดูแลเครื่องมือทำให้ปลอดเชื้ออยู่เสมอ ทำความสะอาดฆ่าเชื้อและการจัดการขยะ ได้มีการปฏิบัติทั้ง 3 สถานพยาบาล

การจัดระบบนัดหมายผู้ป่วยล่วงหน้าและจัดการระบายอากาศ สวมเสื้อกาวน์เป็นชนิดที่กันน้ำได้ กรณีใช้เสื้อกาวน์ที่ใช้ซ้ำได้การซักเสื้อกาวน์ที่ใช้งานแล้ว ควรแช่เสื้อกาวน์ในโซเดียมไฮโปคลอไรต์ 0.01 % นาน 1 นาทีและซักในน้ำอุ่น และมีการสวมหมวกในทุกหัตถการ โดยโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองโน มีการปฏิบัติ ยกเว้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยโจด (เนื่องจากอุปกรณ์ไม่เพียงพอ) การใช้เครื่องดูดแรงดันสูงและการใช้อุปกรณ์เสริมอื่นๆ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติ ยกเว้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองโน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยโจด (เนื่องจากอุปกรณ์ไม่เพียงพอ)

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม

1. ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อการบริการทันตกรรม พบว่า อายุ ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ให้บริการทันตกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.22$, $p\text{-value} = 0.38$, $r = -0.13$, $p\text{-value} = 0.59$, $r = -0.14$, $p\text{-value} = 0.57$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ อายุ ความรู้ การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผลกระทบจากสถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ให้บริการทางทันตกรรม โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation coefficient)

ตัวแปร	ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
อายุ	0.22	0.38
ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	-0.13	0.59
การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	-0.14	0.57

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

2. ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อการบริการทันตกรรม พบว่า อายุของผู้รับบริการทันตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.22$, $p\text{-value} = 0.005$) หมายถึง อายุและผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เปลี่ยนไปในทิศทางตรงข้ามกัน และการรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้รับบริการทางทันตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.31$, $p\text{-value} < 0.001$) หมายถึง การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เปลี่ยนไปในทิศทางตรงข้ามกัน โดยตัวแปรที่เหลือ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ อายุ ความรู้ และผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้รับบริการทันตกรรม โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank Correlation coefficient)

ตัวแปร	ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
อายุ	-0.22	0.005*
ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	0.01	0.90
การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	-0.31	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

บทวิจารณ์

ผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม

1. ผู้ให้บริการทันตกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด จำนวน 12 คน (ร้อยละ 70.6) ซึ่งประเด็นที่ผู้ให้บริการได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ การต้องติดตามแนวทางปฏิบัติทางทันตกรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อุปกรณ์ป้องกันทางกายภาพ มีความอึดอัด ทำให้เกิดความลำบากในการให้การรักษ การขาดอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น หน้ากากอนามัยแบบ N95 เครื่องดูดแรงดันสูง และกังวลว่าผู้ป่วยจะปกปิดประวัติการเดินทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muhammad Adeel Ahmed และคณะ (2020)⁶ ได้ศึกษาความกลัว และการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานของทันตแพทย์เพื่อต่อสู้กับการระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (COVID-19) จากการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมทั่วไปมากกว่าสองในสาม แม้จะมีความรู้และการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับว่ามีมาตรฐานสูง แต่ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมทั่วโลกก็ตกอยู่ในภาวะวิตกกังวลและหวาดกลัวในขณะที่ทำงานในวิชาชีพของตนเอง เนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ต่อมนุษยชาติ ซึ่งการให้บริการทางทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทันตแพทย์และบุคลากรที่ให้บริการทันตกรรมจะต้องติดตามแนวทางปฏิบัติโดยมีความระมัดระวังและรอบคอบมากขึ้น มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเองที่รัดกุมมากขึ้นส่งผลให้เกิดความ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

เหนื่อยล้า นอกจากนั้นแล้วระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่นาน ทำให้มีโอกาสเสี่ยงในการสัมผัสเชื้อเพิ่มมากขึ้นจึงส่งผลให้ผู้ให้บริการทันตกรรมรู้สึกว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ผู้รับบริการทันตกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบระดับปานกลาง จำนวน 94 คน (ร้อยละ 62.3) ซึ่งประเด็นที่ผู้รับบริการทันตกรรมได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ การขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น หน้ากากอนามัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (2563) ⁷ เรื่อง ไวรัสโคโรนาที่ประชาชนรับรู้ พบว่าความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 61.5 ต้องการให้แจกหน้ากากอนามัย ร้อยละ 51.2 ต้องการให้มีศูนย์ปฏิบัติการที่ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค การป้องกันโรค และประชาสัมพันธ์ให้ทราบข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นจริง และร้อยละ 45 ต้องการให้แจกเจลล้างมือ ซึ่งสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากากอนามัยซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการใช้ป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงอาจจะทำให้เกิดการผลิตที่ล่าช้า และเกิดการกักตุนสินค้า จึงอาจจะทำให้มีความรู้สึกว่าได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกันตนเอง

ผลกระทบอื่นๆที่ได้รับจากการบริการทันตกรรม

1. ผู้ให้บริการทันตกรรม พบว่า มีความกังวลว่าจะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นพาหะสู่ครอบครัว งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้ออุปกรณ์เสริม ขาดแคลนอุปกรณ์ในการให้การรักษาสถานที่ห้องทันตกรรมไม่พร้อมให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ C.Zemouri และคณะ (2020) ⁸ ได้ศึกษาการสร้างแบบจำลองการแพร่กระจายของโคโรนาไวรัส ไวรัสโรคหัด ไวรัสไข้หวัดใหญ่ แบคทีเรียไมโคแบคทีเรีย ทูเบอร์คูโลซิสและแบคทีเรียลิสซิโอเนลลา นิวโมฟิลา ในคลินิกทันตกรรม พบว่า การขาดการป้องกันระบบทางเดินหายใจและคุณภาพอากาศภายในห้องทันตกรรมที่ไม่ดี ความน่าจะเป็นในการแพร่เชื้อของโรคติดต่อทางเดินหายใจโดยประมาณจากมากไปน้อย คือ ไวรัสโรคหัด (100%), โคโรนาไวรัส (99.4%), ไวรัสไข้หวัดใหญ่ (89.4%) และแบคทีเรียไมโคแบคทีเรีย ทูเบอร์คูโลซิสหรือวัณโรค (84.0%) ซึ่งผู้ให้บริการทันตกรรมได้มีการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยเป็นประจำ ดังนั้นบุคลากรเหล่านี้จึงมีความเสี่ยงสูงในการติดโรคติดต่อทางอากาศและการให้บริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การกรอฟันหรือการรักษาที่ทำให้เกิดละอองฝอย (Aerosol) พบว่าจะมีเชื้อจุลินทรีย์ปนออกมาด้วยทุกครั้ง โดยเฉพาะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งกำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ พบได้มากในสารคัดหลั่งจากลำคอและหลังโพรงจมูก การใช้เครื่องดูดแรงดันสูงใกล้กับจุดกำเนิดละอองฝอยจะช่วยลดการฟุ้งกระจายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากขาดแคลนอุปกรณ์ในการรักษาอาจจะส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางทันตกรรม

2. ผู้รับบริการ พบว่า วิตกกังวลว่าจะเสี่ยงสัมผัสเชื้อ ถูกเลื่อนนัด ไม่กล้ามาทำฟันเพราะกลัวว่าจะติดเชื้อ เป็นพาหะแพร่เชื้อให้คนในครอบครัว และเสียโอกาสในการรักษา ซึ่งในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สร้างความวิตกกังวลต่อผู้เข้ารับบริการทันตกรรมว่า เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ล่องลอยไปทั่วในอากาศ และแหล่งชุมชนที่มีคนหนาแน่น โดยเฉพาะโรงพยาบาล อาจทำให้ขาดความเชื่อมั่นในด้านความสะอาดของโรงพยาบาล และจากแนวทางการควบคุมป้องกัน การติดเชื้อทางทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีการเลื่อนการรักษาทางทันตกรรมที่ไม่เร่งด่วนออกไปก่อน ทำให้ผู้รับบริการบางกลุ่มได้รับผลกระทบ เช่น หญิงตั้งครรภ์ที่จะต้องได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและชุดทันตกรรมในช่วงอายุครรภ์ที่เหมาะสม

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ส่วนใหญ่การรับมืออยู่ในระดับดี ซึ่งประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ โดยรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามคำแนะนำจากกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด การเว้นระยะห่างทางสังคม กินร้อนช้อนตนเอง ล้างมือ สวมหน้ากากอนามัย หลีกเลี่ยงการสัมผัส สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (2563) ⁷ ได้ศึกษาเรื่องไวรัสโคโรนาที่ประชาชนรับรู้ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนสนใจและติดตามข่าวสารเรื่องไวรัสโคโรนา มากถึงมากที่สุด ร้อยละ 56.6 ในส่วนของความเข้าใจและการรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนาและการติดต่อ พบว่ามีความเข้าใจที่ถูกต้องในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.5 และประชาชน ส่วนใหญ่ทราบวิธีป้องกันจากไวรัสเมื่อต้องออกนอกบ้าน ได้แก่ ร้อยละ 83.4 ใช้หน้ากากอนามัย ร้อยละ 60.4 ล้างมือบ่อยๆ และร้อยละ 56.9 ใช้เจลแอลกอฮอล์ ฆ่าเชื้อที่ฝ่ามือ ซึ่งประเด็นที่ผู้ให้บริการทันตกรรม ซึ่งในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชาชนสนใจและติดตามข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ดีก็จะทำให้เข้าใจสถานการณ์นั้นได้ดี กล่าวคือ การที่ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุการติดต่อและการแพร่ระบาด อาการแสดง การรักษา การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็จะส่งผลให้ประชาชนมีการรับมือที่ดีและป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ดีอีกด้วย

รูปแบบการจัดบริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกระนวน จังหวัดขอนแก่น และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลูกข่าย ทั้ง 3 แห่ง ได้มีการปฏิบัติตามแนวทางการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อทางทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่เนื่องจากการทำหัตถการในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะต้องมีการเลือกใช้อุปกรณ์เสริมอื่นๆ ให้ครอบคลุมทั้งในด้านประสิทธิภาพ การลดปริมาณละอองฝอย ประสิทธิภาพในการกำจัดเชื้อ เช่น การใช้เครื่องดูดแรงดันสูง ทำให้ในสถานพยาบาลบางแห่งมีข้อจำกัดในการทำหัตถการที่มีการฟุ้งกระจาย เพราะขาดแคลนอุปกรณ์ในการให้บริการทางทันตกรรม

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม

1. ผู้ให้บริการทันตกรรม จากการวิเคราะห์ พบว่า อายุ ความรู้ การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.22$, $p\text{-value} = 0.38$, $r = -0.13$, $p\text{-value} = 0.59$, $r = -0.14$, $p\text{-value} = 0.57$ ตามลำดับ) เนื่องจากผู้ให้บริการทันตกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการให้บริการทางทันตกรรม การป้องกันการติดเชื้อ และมีการคัดกรองผู้ที่มารับบริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการให้บริการทางทันตกรรม

2. ผู้รับบริการทันตกรรม จากผลการวิเคราะห์ พบว่า อายุ ของผู้รับบริการทันตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.22$, $p\text{-value} = 0.005$) คือ หากมีอายุมากขึ้นจะทำให้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 น้อยลง อาจอธิบายได้ว่า อายุมากขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด พฤติกรรม การที่คนมีอายุมากขึ้น อาจเกี่ยวข้องกับการมีประสบการณ์ การได้รับข้อมูลที่มากขึ้นและตัดสินใจพิจารณาเลือกได้ดีกว่า และอายุที่มากขึ้น อาจทำให้มีความคิดเป็นของตนเอง ทำให้บุคคลนั้นมีรู้สึกว่ามีอายุมากขึ้น

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

ได้รับผลกระทบใด แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆรอบตัวก็ตาม เช่นเดียวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) ⁹ ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น โอกาสเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง นอกจากนั้น ก็ยังมีผลการศึกษาของ มนัสนันท์ ลิ้มปวิทยากุล และคณะ (2558) ¹⁰ ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของประชาชนไทย พ.ศ. 2558 ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา คือ อายุที่เพิ่มมากขึ้นจะสามารถมีการป้องกันการติดเชื้อซึ่งเมื่อมีพฤติกรรมการป้องกันโรคนั้นๆ ได้ดี ซึ่งพฤติกรรมในการป้องกันโรคนั้น ก็ยังส่งผลต่อการรับมือต่อโรคต่างๆได้ด้วย

การรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.31$, $p\text{-value} = 0.000$) คือ หากมีการรับมือต่อผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดี จะทำให้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลดลง สำหรับการรับมือต่อสถานการณ์ต่างๆ นั้น อาจประกอบด้วยพฤติกรรมหลายๆ อย่าง เช่นการได้รับข้อมูลข่าวสาร อาจอธิบายได้ว่าการได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ดีก็จะทำให้เข้าใจสถานการณ์นั้นได้ดีและมีการรับมือต่อผลกระทบได้ดี ส่งผลได้รับผลกระทบต่อสถานการณ์นั้นๆ น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสนันท์ ลิ้มปวิทยากุล และคณะ (2558) ¹¹ ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของประชาชนไทย พ.ศ. 2558 ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาและประเภทแหล่งข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา นอกจากนั้นในด้านพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนพบว่า คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อเพื่อแสวงหาข่าวสารที่เป็นสาระความรู้ มากกว่าความบันเทิง ทำให้คนที่มีอายุมากรับมือกับปัญหาได้ดีกว่า โดยตัวแปรที่เหลือ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.01$, $p\text{-value} = 0.90$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้ให้บริการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการบริการทันตกรรมส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการทำงาน การขาดแคลนอุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง ทำให้ผู้ให้บริการทันตกรรมเกิดความไม่สะดวกในการทำงานเกิดเหนื่อยล้าและมีความวิตกกังวล ดังนั้น ควรมีอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองที่เพียงพอ เพื่อความปลอดภัยจากการติดเชื้อรวมถึงโรคติดเชื้ออื่นๆ

ผู้รับบริการทันตกรรม ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับปานกลาง จึงควรให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการควบคุมและการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อผู้รับบริการทางทันตกรรม ในเรื่องการแพร่เชื้อผ่านสารคัดหลั่ง อาการของโรค วิธีการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และแนวทางปฏิบัติตัวต่อ การเข้ารับบริการทางทันตกรรม โดยสถานบริการใช้ระบบการนัดหมายคนไข้เพื่อลดการแออัด การสวมใส่หน้ากากอนามัยในสถานพยาบาล การเว้นระยะห่างใน การเข้ารับบริการและการใช้น้ำยาบ้วนปากก่อนทำหัตถการ เพื่อให้ผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจใน การเข้ารับบริการทันตกรรมและลดความวิตกกังวลในการเข้ารับบริการทันตกรรมในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อบริการทันตกรรม เช่น อายุ อาชีพของผู้เข้ารับบริการ สภาพแวดล้อมของชุมชน

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. **Corona virus disease (COVID-19)**. [Internet]. 2020. [cited 2020 May 24]. Available from: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
2. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. **รู้ทันป้องกันหนูน้อยห่างไกล COVID-19**. [อินเทอร์เน็ต]. 2563. [อ้างเมื่อ 24 พ.ค. 2563].
เข้าถึงได้จาก:https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/epl/admin/article_files/1420_1.pdf.
3. กรมควบคุมโรค. **รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** ฉบับที่ 236 วันที่ 26 สิงหาคม 2563. [อินเทอร์เน็ต]. 2563. [อ้างเมื่อ 29 ส.ค. 2563]. จาก: <https://ddcmoph.go.th/viralpneumonia/situation.php>
4. World Health Organization. **Clean hands protect against infection**. [Internet]. 2020. [cited 2020 May 25]. Available from: https://www.who.int/gpsc/clean_hands_protection/en/
5. ทันตแพทยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ . **แนวทางการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อทางทันตกรรมในสถานการณ์ COVID-19**. [อินเทอร์เน็ต]. 2563. [อ้างเมื่อ 24 พ.ค. 2563]. จาก: <https://www.thaidental.or.th/>
6. Muhammad Adeel Ahmed et al. Fear and Practice Modifications among Dentists to Combat Novel Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak. **J. Environ. Res. Public Health** 2020. [Internet]. 2020. [cited 2020 May 18]. 2821. Available from: doi:10.3390/ijerph17082821
7. ศูนย์ปฏิบัติการด้านนวัตกรรมการแพทย์และการวิจัยและพัฒนา สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; c2020. [อ้างเมื่อ 24 พ.ค. 2563]. จาก:
<https://www.nrct.go.th/covid19/asean/%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4>
8. C. Zemouri et al. Modeling of the Transmission of Corona viruses, Measles Virus, Influenza Virus, Mycobacterium tuberculosis, and Legionella pneumophila in Dental Clinics. **Journal of Dental Research**. [Internet]. 2020. [cited 2020 May 20]. Vol. 99(10)1192–1198.
Available from:doi:10.1177/0022034520940288journals.sagepub.com/home/jdr
9. Melvin L. De Fleur. **Theories of Mass Communication**. New York: Mckay. 1970.
10. มนัสนันท์ ลิ้มปวิทยากุล และคณะ. การรับรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าของประชาชนไทย พ.ศ. 2558. **วารสารควบคุมโรค**. 2558; 41:253-263.